

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย
จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
Development of Local Curriculum on Way of Life of Amphawa Floating Market Community of
Amphawanwittayalai School in Samutsongkhram Province
Applying Participatory Action Research.

ดวงทิพย์ โสฬสเสาวภาคย์¹, กาญจนา บุญสง² และไพรัช มณีโชติ³

Tuangthip Sorotsaowaphak¹, Kanchana Boonsong² and Pairat Maneechot³

¹นักศึกษา ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{2,3}อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Master student of Education Administration Program Faculty of Education Phetchaburi Rajabhat University

^{2,3}Lecturer from Faculty of Education Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding Author Email: tuang_mind@hotmail.com

Received: 10 August 2021

Revised: 6 September 2021

Accepted: 12 September 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม 2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินชิ้นงาน และแบบประเมินหลักสูตร โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 49 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร แบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 1.1) ประวัติความเป็นมาของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 1.2) สภาพเศรษฐกิจ/ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 1.3) จุดเด่นของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 1.4) วิถีชีวิตของชาวชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 1.5) การเดินทางสู่ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 1.6) อาหารและร้านค้าของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 1.7) หมาวกสานใบมะพร้าว 1.8) น้ำตาลมะพร้าว 1.9) การผลิตแยมมะม่วงหาวมะนาวโห่ 1.10) อุทยาน ร.2 1.11) แม่น้ำแม่กลอง และ 1.12) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องอัมพวา 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวา ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ 8 หน่วยการเรียนรู้ และ 3) การใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวา พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถนำวิชาหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ เชื่อมโยงกัน ภายใต้อำนาจเดียวกัน เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริง

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this study were 1. study the local knowledge about Way of Life of Amphawa Floating Market Community 2. develop the local curriculum on Way of Life of Amphawa Floating Market Community of Amphawanwitthayalai School in Samutsongkhram Province Applying Participatory Action Research and 3. study the results of the Local Curriculum on Way of Life of Amphawa Floating Market Community of Amphawanwitthayalai School in Samutsongkhram Province Applying Participatory Action Research. is a combination of quantitative and qualitative research. There are research tools such as interview form, integrated learning management plan. achievement test piece evaluation form and course assessment form There is a target group of 49 people who come from a specific selection. The data collected from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. and data gathered from documents, interview forms, for content analysis. The results showed that 1) Local knowledge about the lifestyle of Amphawa Floating Market Community of Amphawan Wittayalai School Samut Songkhram Province consists of 1.1) History of Amphawa Floating Market Community 1.2) Economic/artistic condition of Amphawa Floating Market Community 1.3) Highlights of Amphawa Floating Market Community 1.4) Lifestyle of Amphawa Floating Market Community 1.5) Traveling to Amphawa Floating Market Community 1.6) Food and shops of the Amphawa Floating Market community 1.7) Coconut leaf weave hats 1.8) Coconut sugar 1.9) Mango yawn jam production 1.10) Rama II Memorial Park 1.11) Mae Klong River and 1.12) Exchange and learn about Amphawa. 2) development of local Curriculum on Way of Life of Amphawa Floating Market Community of Amphawanwitthayalai School in Samutsongkhram Province Applying Participatory Action Research consisted of the curriculum structure, local knowledge, learning unit and 8 units of integrated lesson plans and 3) Using the local curriculum on the lifestyle of the Amphawa Floating Market community, it was found that the development of the local curriculum It is a course that is suitable for conducting activities for students. This allows students to bring different subjects or bodies of knowledge connected under the same topic. There was a deep learning that was similar to real life.

Keywords: Development of Local Curriculum, Participatory Action Research

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร มีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขยายแพร่หลายทั่วถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สังคม เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ของพลเมืองในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป สภาพดังกล่าวมีส่วนกระทบถึงวิถีชีวิตของพลเมืองไทยโดยทั่วไป ตลอดจน การดำเนินชีวิตอย่างไม่ได้มีการนำเอาภูมิปัญญาไทย วิถีไทยที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้วมาใช้ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นประสบปัญหาชุมชนล่มสลาย ดังนั้นการจัดการศึกษาให้กับพลเมืองได้เรียนรู้ท้องถิ่นของตน เห็นความสำคัญของทรัพยากรอันเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือการเรียนรู้สรรพสิ่งทั้งหลายทั้งมวลอันเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการจัดการศึกษาให้กับพลเมืองได้ใช้ทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่นเป็นสื่อเชื่อมโยงความรู้ อันเป็นทุนทางสังคมสำคัญและทรงคุณค่าควรแก่การศึกษา และสามารถบูรณาการวิถีชีวิตของพลเมืองในสังคมกับ

ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างดียิ่งขึ้น (พยุง ใบแย้ม, 2558, น.2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าด้วยการบริหารจัดการหลักสูตรระบุว่า ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงควรกำหนดให้มีทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เกิดความสอดคล้องและไม่เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน (ชนันท์ ธาตุทอง, 2550, น.16) ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลักคือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลให้ดีขึ้น ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เข้ากับความต้องการของท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, น.1) โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำคัญ มีทุนทางสังคม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมาก ดังนั้นภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญต่อคนในท้องถิ่นชุมชนตลาดน้ำอัมพวา (นันทพร อัครโรจน, 2553) กล่าวว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารในหลายอาชีพ ภาษาอังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทมากทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การสื่อสารที่เข้าใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและเสริมภาพลักษณ์ที่ดีในการทำงาน มีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลักคือต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น มีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

ดังนั้น จากความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้มีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมนั้น ๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ก็ย่อมจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด (กาญจนา บุญสง และนิภา เพชรสม, 2556, น.76) และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน นักปราชญ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมสะท้อนคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมสรุปผล (อมาวลี อัมพันศิริรัตน์ และพิมพ์มล วงศ์ไชยา, 2560, น.1) ด้วยแนวทางดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน พ่อค้าแม่ค้า จำนวน 5 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน พ่อค้าแม่ค้า จำนวน 5 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 10 คน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1
- 1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 6 ท่านที่ได้จากการเจาะจงตามความเหมาะสมตามความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา ภาษา และสถิติ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แสดงข้อความเกี่ยวกับความต้องการของชุมชนและองค์ความรู้ท้องถิ่น และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นปลายเปิด ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การนำแบบสัมภาษณ์มาทำให้ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อความ (IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.50-1.00 2) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยนำมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การนำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่สร้างขึ้นไปที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำผลมาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง 0.50-1.00 3) นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก นำมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง 0.50-1.00 และนำไปทดลองใช้ 4) แบบประเมินชิ้นงาน ได้แก่ คลิปวิดีโอแนะนำขั้นตอนและวิธีการปรุงอาหาร เล่มรายงาน หนังสือเล่มเล็ก แผนผังโน้ตที่สน แผ่นพับ และโครงงาน โดยนำมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การนำแบบประเมินชิ้นงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และการนำแบบประเมินชิ้นงานที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำไปสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) แบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ท้องถิ่น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากคะแนนของนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 12 หัวข้อ คือ 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 2) สภาพเศรษฐกิจ/ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 3) จุดเด่นของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 4) วิถีชีวิตของชาวชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 5) การเดินทางสู่ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 6) อาหารและร้านค้าของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา 7) หมาวกสานโบมะพร้าว 8) น้ำตาลมะพร้าว 9) การผลิตแยมมะม่วงหาวมะนาวโห่ 10) อุทยาน ร.2 11) แม่น้ำแม่กลอง และ 12) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องอัมพวา ใช้ลักษณะการเขียนบรรยายพรรณนาความ

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า การเขียนโครงสร้างหลักสูตร เป็นโครงสร้างที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ได้ดำเนินการถอดองค์ความรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตร 13 องค์ประกอบ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งบูรณาการแบบสหวิทยาการ ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ 22 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ใช้เวลาสอนรวมทั้งหมด 38 ชั่วโมง หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร และทำแบบทดสอบหลังเรียน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อนเรียนและหลังเรียน

	คะแนนทดสอบก่อนเรียน		คะแนนทดสอบหลังเรียน		เพิ่มขึ้นคะแนน
	(30)	S.D.	(30)	S.D.	
ค่าเฉลี่ย	13.58	2.99	20.54	3.09	6.96
ร้อยละ	56.58		85.58		29.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.58 คิดเป็นร้อยละ 56.58 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.54 คิดเป็นร้อยละ 85.58 จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29.00

3. การใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินหลักสูตรทั้งก่อนการใช้หลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตรจากเครื่องมือทางการวิจัยที่หลากหลาย การสัมภาษณ์ การสอบถาม ตลอดจน การดำเนินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ การทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้ว ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องได้จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องอัมพวา ผลการสอบถามชี้ให้เห็นชัดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถนำวิชาหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ เชื่อมโยงกันภายใต้หัวข้อเดียวกัน เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริง นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ความเข้าใจจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี เป็นกระบวนการวิจัยผู้มีส่วนร่วมเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงครามพบว่าชุมชนตลาดน้ำอัมพวามีต้นกำเนิดชุมชนตลาดน้ำอัมพวามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางน้ำและศูนย์กลางพาณิชย์กรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง ชุมชนตลาดน้ำอัมพวาเป็นชุมชนริมคลองที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรม และสามารถสัมผัสได้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านแบบดั้งเดิม และการมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียง อาหารท้องถิ่นของชุมชนตลาดน้ำอัมพวาคือปลาชุกชุกเตี้ย ซึ่งเป็นอาหารท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อรับประทานมากที่สุด สินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตลาดน้ำอัมพวาที่น่าสนใจคือ หมวกสานใบมะพร้าว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญของชุมชนตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ การทำน้ำตาลมะพร้าวของโครงการอัมพวาชัชพัฒนาอนุรักษ์ โดยมีกิจกรรมเตาตาลซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสดงการสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าวแท้แบบดั้งเดิม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศ

หล้าณภลัย มีศิลปวัฒนธรรมอันงดงามไว้เป็นมรดกแก่ชาติ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำแม่กลองผสมผสานกับการสร้างรายได้ให้แก่ชาวชุมชน เช่น การล่องเรือไหว้พระ เป็นต้น

2. เพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) จุดหมาย 5) สมรรถนะผู้เรียน 6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) โครงสร้าง 8) มาตรฐานและตัวชี้วัด 9) คำอธิบายรายวิชา 10) โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน 11) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 12) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 13) การวัดผลและประเมินผล สารการเรียนรู้ท้องถิ่นประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: รอบรู้เรื่องอัมพวา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: อาหารท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: สินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: ตลาดพวา หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: แยมลุยสวน หน่วยการเรียนรู้ที่ 6: ดินแดนอัมพวา ล้ำค่าวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 7: แม่น้ำแม่กลอง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 8: แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องอัมพวาและผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นพบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.58 คิดเป็นร้อยละ 56.58 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.54 คิดเป็นร้อยละ 85.58 จึงสรุปได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 29.00

3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า เป็นหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมทั้งด้านโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ชุมชนตลาดน้ำอัมพวาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าทั้งทางด้านประวัติความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น อาหาร ร้านค้า การเดินทาง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ท้องถิ่นที่ได้ศึกษาวิจัยมาจัดทำเป็นสารการเรียนรู้ท้องถิ่นและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้กับนักเรียนและให้นักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน ดังนั้นสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด โดยผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้จัดบรรยากาศเชิงบวก สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ ฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติและสรุปเป็นความรู้ฝังแน่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเองแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับกาญญาบุญส่ง และนิภา เพชรสม (2556, น.76) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วยหลักการหลายประการประกอบเข้าด้วยกัน โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ การสร้างความรู้ให้กับนักเรียนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในการออกแบบจัดทำพัฒนาหลักสูตรโดยยึดหลักสูตรแกนกลางแล้วนำมาทำแผนจัดการเรียนรู้ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร แล้วก็นำไปทดลองใช้ มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ผลที่ออกมาตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาและการมีส่วนร่วมของสังคมท้องถิ่นได้มากที่สุด

2. หลักสูตรท้องถิ่นมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์และมีความเหมาะสมกับความต้องการของชุมชนสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสำรวจและการวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การกำหนดความเหมาะสมกับชั้นเรียนและผู้เรียน การออกแบบและจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง สาระหลักสูตรท้องถิ่นและนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพสมบูรณ์มากที่สุด โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ 22 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งเรือง ราชมณี (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการและสอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่น ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง เปิดโอกาสให้นักเรียน ชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

3. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอัมพวาของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องอัมพวา ในส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ เหมาะสมกับระดับชั้นทั้งทางด้านหลักการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง มาตรฐานและตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา สังขนันท์ (2560, น.133) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวที่บ้านลาดเป้งของโรงเรียนวัดลาดเป้ง จังหวัดสมุทรสงครามโดยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้นำชุมชนได้ส่งเสริมการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนรักในท้องถิ่น และนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป ทำให้การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรมีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการนัดหมายนักเรียนไว้ล่วงหน้า มีการวางแผนในการใช้เวลาที่มีจำกัดในคาบเรียน ดังนั้นควรมีการยืดหยุ่นในการทำกิจกรรมให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

1.2 ควรจัดลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่องที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรเรียนจากเรื่องที่ยากไปสู่เรื่องที่ยาก เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นมีเนื้อหาสาระท้องถิ่นที่หลากหลาย และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยากง่ายแตกต่างกันไปตามบริบทท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการร่วมกันทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้คิดวิธีการหรือนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ควรมีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องในทุก ๆ ปีการศึกษา ทำให้ครูผู้สอนสามารถปรับหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บางประเภทให้เข้ากับบริบทสถานศึกษาและชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครูโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ตั้งแต่การร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมตรวจสอบ และร่วมวัดและประเมินผลจนงานสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ: ผู้แต่ง.
- _____. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว
- กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม. (2556). *ชุดฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน*. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ฉันท ธาตุทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- นนทพร อัครโรจน์. (2553). *ความสำคัญของภาษาอังกฤษที่มีผลต่องานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล*. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปฎิญา สังขนันท์. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวที่บ้านลาดเป้งของโรงเรียนวัดลาดเป้ง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พยุง ใบแย้ม. (2558). *การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์การบริหารเพื่อการพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รุ่งเรือง ราชมณี. (2550). *การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมเรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใส่บ้านโนนจาน จังหวัดนครพนม*. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2563, จาก <http://opac01.rbru.ac.th/multim/journal/>
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และพิมพ์มล วงศ์ไชยา. (2560). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: สำคัญและประยุกต์ใช้ในชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.journal.msu.ac.th/>